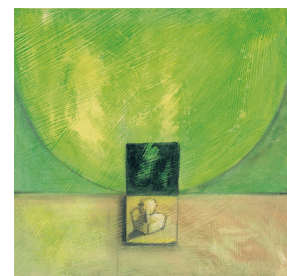

Pedagogische studiedag rond het opvoedingsproject in beeld

Campus Don Bosco Haacht

In Haacht hebben de gangmakers, leden van de verschillende directieteams en de directeur van de salesiaanse gemeenschap de handen in elkaar geslagen om een gezamenlijke studiedag op te bouwen rond het pedagogisch project. Je vindt hier een aantal documenten die ze in functie daarvan opgesteld hebben en waarin je mee van deze dag kan proeven, van het ernstige tot het ludieke.

De limericks die her en der onderstaande teksten opfleuren werden speciaal voor de pedagogische dag gemaakt. Ze hingen op deze dag verspreid in de gangen als speelse noot tussen de bedrijven door.

**samen
DON BOSCO
zijn plaats
geven**

DE PEDAGOGISCHE STUDIEDAG ROND HET OPVOEDINGSPROJECT VAN DE DRIE SCHOLEN IN HAACHT (MIDDENSCHOOL, TI EN COLLEGE)

Programma

08.30	Welkom Bezinningsmoment
09.00	In dialoog met Don Bosco Uiteenzetting door Piet Stienaers
10.30	Koffiepauze
11.15	Werkgroepen
12.45	Aperitief
13.15	Broodjesmaaltijd

Jan Bosco, een man uit Turijn
die vond al die pubers wel fijn.
Hij stichtte een school
voor kids op de dool
en wij lopen nog in zijn lijn.

Bezinning

Wij wonen in hetzelfde huis
en onder hetzelfde dak.
We doen dat in drie scholen,
verschillend van elkaar,
maar toch gegroeid uit dezelfde grond en inspiratie.
Wij doen het vandaag
in drie verschillende kleuren,
aan elkaar tegengesteld
maar toch behorend tot hetzelfde kleurenprisma,
tot hetzelfde opvoedingsproject

Het **warme rood**
van **emotionaliteit**
brengt **hartelijkheid**
in ons huis.

Het scheidt voor leerlingen
een klimaat van veiligheid en geborgenheid,
zodat ze in hun school een pleisterplaats vinden
waar ze op adem kunnen komen
en zichzelf mogen zijn.

De warmte die wij hen geven
is authentiek en onvoorwaardelijk
en wordt hen van harte gegund.

Waar het huis van onze opvoeding
gedragen wordt en gesierd
met hartelijkheid en emotionaliteit,
voelen wijzelf ons ook
warm en veilig van binnen.
De warmte van het huis
geeft ons zelf ook een behaaglijk gevoel.

Het huis draagt ook de **blauwe kleur**
van **rationaliteit en redelijkheid**
die duidelijkheid scheppen
en ieder zijn eigen kamer aanwijzen.
In dié kamer mag jij komen,
in dié kom je best niet,
aan dié deur moet je kloppen
en een andere mag je zo openen.
Kamers en deuren confronteren
met het anders-zijn van de ander,
met andere inrichting en sfeer,
met andere gewoontes en ideeën,
met wat mag en niet mag.
Het wonen in een huis
heeft nu eenmaal structuur nodig
en aandacht voor de eigenheid en de draagkracht van ieder.
Een huis biedt ook bescherming
voor de kilte of hitte van buiten.

In het huis van de opvoeding
zijn we - als opvoeders -geen welwillende toeschouwers
maar de centrale figuur
die hun eigen kleur en gezindheid
laat merken en in dialoog brengen.

In dat huis vind je ook
de **gele kleur** die over alles en allen
een eigen sfeer legt,
de gele kleur van de **spiritualiteit en zingeving**.
Een huis zonder ziel bezit geen kracht
om zijn muren warm rood te maken
of herkenbaar blauw.
Die spiritualiteit ligt geankerd
in het radicale engagement voor jongeren
dat je erfde van Don Bosco
en die zijn bedding vindt
in de liefde van God voor iedere mens.
Die bewogenheid
daagt uit en confronteert

Een leraar met ADHD
die was op school best tevree.
De klas vond hem hip,
ze hingen aan zijn lip,
zijn piercing gaf echter niet mee

maar werkt ook bevrijdend
voor allen die erin of ervan leven.

Dat huis wordt beschut door een dak
van **groene kleur**
waarin helder de naam staat van
Don Bosco.
Een dak is de slagroom op de taart,
de hoed op het hoofd,
de klank van het lied,
de geur van het parfum.
Daaraan herkennen mensen je huis.
Het onze herkennen ze aan Don Bosco.

BSO en TSO en ASO
Hoe komt dat alles samen zo
En wel hier in Haacht?
Dat wordt ons gevraagd.
Het antwoord dat luidt hier DON BOSCO

(Het gebruik van de kleuren in de bezinning werd onderstreept door de kaftjes van de deelnemers in de verschillende kleuren af te drukken en ze in de zaal klaar te leggen op de stoelen in de vorm van het logo dat je bovenaan de bezinning vindt.)

Omleidingske hier, omleidingske daar
zo luidt het thema van dit jaar
langs rechts of langs links
of zelfs sluiks en slinks
maar het eindigt altijd weer op 'retard'.

De werkgroepen

Na de uiteenzetting over het opvoedingsproject konden de deelnemers verder praten in 15 gespreksgroepen waar men het opvoedingsproject kon verbinden met de concrete schoolpraktijk. Men had vooraf een keuze kunnen maken. Elke gespreksgroep had als opdracht minstens één concreet voorstel te formuleren naar het beleid toe.

De gangmakers hebben zich geëngageerd om samen met de directies aan deze voorstellen verder te werken en uit te klaren hoe ze, rekening houdend met wat mogelijk en haalbaar is, gerealiseerd kunnen worden.

Ze zijn momenteel ook al samengekomen om aan deze opvolging te werken.

Hieronder vindt u de 15 thema's van de gespreksgroepen met een omschrijving van hun inhoud zoals ze aan de personeelsleden voorgesteld werden. De gangmakers hadden ook vooraf de tekst van het opvoedingsproject grondig uitgevlooid om aan elke gespreksgroep een aantal fragmenten uit het opvoedingsproject te kunnen presenteren die konden inspireren bij de bespreking bij het thema. We nemen ook deze verwijzingen op in deze nieuwsbrief. Misschien kan hun arbeid in een andere context nog eens dienstig zijn!

Een leerling met ADHD
krijgt rust met de genen niet mee.
Zó krijgt hij ons kokend:
hij oefent al rokend
het stilzitten op de WC

1. Animatie tijdens de middagpauze

De animatie op de speelplaats is een van de meest herkenbare elementen van het opvoedingsmodel van Don Bosco. Als dusdanig ook een essentieel aspect. Die animatie heeft een duidelijk preventief gehalte (voorkomt agressie, baldadigheid, verveling...). Zij bevordert het familiaal klimaat of het zich goed voelen van de leerlingen. Het is bovendien een uitgelezen kans voor de leerkracht om op een andere wijze (voordoen-in-dialoog) met leerlingen om te gaan. Assistentie in de diepste betekenis van het woord krijgt daar een kans. Het is een kans om oudere leerlingen verantwoordelijkheid te laten opnemen voor hun jongere broers en zussen.

Gespreksdomeinen omhelzen het optimaliseren van de pedagogische meerwaarde van het middagspel

- *Wat vinden wij - salesiaans gezien - positief aan die animatie?*
- *Is de huidige vorm de meest geëigende om die kwaliteiten aan bod te laten komen?*
- *Welke activiteiten en initiatieven zouden daar nog kunnen toe bijdragen?*

Uit het opvoedingsproject:

- "In het omgaan met mensen, ook in de opvoeding, horen alle aspecten aan bod te komen: het lichamelijke, het technische, het structurele, het sociale, het politieke, het spirituele, het psychische, het relationele, het affectieve, het muzische, het esthetische, het godsdienstige..." (p. 29)
- "Elk opvoedingsgebeuren wil jongeren een thuis bieden, een school, een speelplaats en een parochie." (p. 40)
- "... in een ontspannen sfeer met veel mogelijkheden om hun eigen hobby's en interesses te beleven." (p. 40)
- "Een kwalitatieve aanwezigheid veronderstelt dat een opvoeder niet alleen mentaal, maar ook letterlijk aanwezig is onder jongeren. Hij is aanspreekbaar en beschikbaar: op de speelplaats, in een leefruimte, in de klas, tijdens het werk, bij studie en ontspanning." (p. 56)
- "Het is een speelse aanwezigheid. De opvoeder deelt het spel en de ontspanning van zijn jongeren, vertoeft graag bij hen, doet met hen mee bij allerlei activiteiten. Zijn aanwezigheid brengt sfeer in het geheel en gezelligheid in het samenleven en werken." (p. 57)

2. Het uitzicht en de verfraaiing van de speelplaatsen

De materiële omgeving waarin mensen/leerlingen zich bewegen heeft een positieve of negatieve invloed op hun welbevinden. Het is een plaats van ontmoeting en van animatie. Het is vaak een pleisterplaats voor leerlingen waar zij zichzelf kunnen zijn. Een goede infrastructuur bevordert de onderlinge ontmoeting en het contact leerling-leerkracht. Zij kan het familiale klimaat bevorderen. Leerlingen genieten er ook van een stukje natuur en krijgen de gelegenheid voor die natuur verantwoordelijkheid op te nemen.

Gespreksdomeinen: beantwoordt onze speelplaats aan die betrachting?

- *Wat vinden we - salesiaans gezien - goed aan onze speelplaatsen?*
- *Hoe optimaliseren we de kwaliteit ervan?*
- *Is er voldoende ontmoetingsruimte voor leerlingen en leerlingen-leerkrachten?*
- *Hoe zit het met de ecologische opvoeding op onze school?*

Er was eens een leerkracht uit Haacht
die 's nachts door een droom werd geplaagd.
Iemand noemde hem 'sul'.
Hij gaf hem een nul
en werd prompt voor de rechtbank gedaagd.

Uit het opvoedingsproject:

- " De mens bestaat dus maar in contact en wisselwerking met de natuur. Daarin neemt hij een eigen plaats in. ...In zijn verhouding met de natuur botst hij ook op zijn grenzen. Om te leven, soms zelfs om te overleven, moet hij die eerbiedigen." (p. 31)
- "Bovendien biedt iedere opvoeding een speelplaats aan als de ruimte en de mogelijkheid waar jonge mensen het sociale verkeer kunnen leren, met elkaar in contact kunnen komen, relaties leren leggen, andere mensen nabij kunnen komen en verbondenheid kunnen toelaten; dat alles in een ontspannen sfeer met veel mogelijkheden om hun eigen hobby's en interesses te beleven." (p. 40)
- "Die verantwoordelijkheid heeft ook een ecologische dimensie: respect voor de natuur zoals ze zich als gave en opgave aan de mens aandient." (p. 42)
- "Jongeren hebben nood aan pleisterplaatsen waar ze op adem kunnen komen, zichzelf mogen zijn." (p. 58)
- "Meer dan vroeger zoeken jongeren ruimtes waar ze spontaan kunnen zijn, waar ze in vertrouwen kunnen praten over dingen die hen bezighouden, waar ze hun gevoelens kwijt kunnen." (p. 70)

Hij had het dan toch maar gewaagd
als Limburger komen naar Haacht
en ach, dat accent
ik denk dat dat went,
dacht Frans die een grapje verdraagt.

3. Dialoog-eren met de directie

In het communicatief proces, dat opvoeding vandaag is, neemt de directie/directeur een belangrijke en specifieke functie in. Bezit hij de kwaliteit van te dialogeren, dan zal de hele school dialoogvaardiger worden. Al te vaak wordt dan ook naar de directie gekeken als het over dialogeren gaat. In een dialoog of communicatief beleid zijn altijd twee partners aan het woord. Dialoog moet men niet alleen krijgen, maar ook voeren. Men moet niet alleen afwachten, maar ook initiatief nemen. Het is immers altijd tweerichtingsverkeer.

Gespreksdomeinen: de kwaliteit van de dialoog met de directie

- Hoe evalueren we - salesiaans gezien - die dialoog?
- Welke initiatieven kunnen wij als personeelslid daartoe nemen?
- Met welke taal spreek ik tot of over de directie?
- Hoe sta ik tegenover het invoeren van functioneringsgesprekken?
- Hoe hoog of laag ervaren wij de drempel om met de directie in gesprek te gaan?

Een leerling met ADHD
kreeg plots weer een schitterend idee.
Als ik nu eens wild wiebel
en de leerkracht wat kriebel
mag ik misschien op bezoek bij de AD

Uit het opvoedingsproject

- "Een mens is altijd verwevenheid, verbondenheid, betrokkenheid en dialoog. Hij leert zichzelf maar kennen in relatie met de kosmos, met anderen en met de maatschappij." (p. 31)
- "Steun, sympathie en waardering zijn dus belangrijk voor het goed functioneren van opvoeders. ... De organisatie heeft dan ook de opdracht werkbegeleiding, functioneringsgesprekken en evaluatiemomenten te voorzien." (p. 84)
- "De managementstijl van de leidinggevende bepaalt dan ook in hoge mate de realisatie van het opvoedingsproject. In wat de beleidsverantwoordelijken zeggen en doen, in hun al of niet aanwezig-zijn bij bepaalde activiteiten, in de wijze waarop ze met hun medewerkers en met jongeren omgaan, in hun beschikbaarheid en toegankelijkheid zijn zij een incarnatie van het opvoedingsproject. Indien de beleidsverantwoordelijken in hun eigen stijl de waarden van Don Bosco belichamen zullen die voor de hele instelling aan kracht winnen." (p. 93)

Er was een leerkracht uit Haacht die werd door de collega's geplaagd. Hij zag "zijne pere" van 't dialogeren. Hij is hier nog niet opgedaagd

4. Dialoog-eren met collega's

Iedere samenleving is gekenmerkt door eenheid en verscheidenheid. We hebben allen iets gemeen, maar we zijn ook erg verschillend. Ieder heeft zijn eigen spontaan opvoedingsverhaal van huis uit meegekregen. Eensgezindheid en eigen creativiteit zijn noodzakelijk om een gemeenschap op te bouwen, maar soms stoort zowel het ene als het andere. Hoe groot moet de eenheid zijn? Hoe groot mogen de verschillen zijn? Bovendien wordt een (pedagogische) gemeenschap opgebouwd in een wisselwerking van geven en ontvangen. Niet iedereen geeft evenveel. Dat hoeft ook niet, maar een evenredige verdeling van lasten en lusten is toch wel van groot belang. Alleen in een open communicatie en met een grote dialoogvaardigheid kan men in deze grote verscheidenheid van aanpak en ideeën de gemeenschappelijke inspiratie levend houden.

Gespreksdomeinen: de dialoog met collega's

- *Hoe schatten we de dialoogvaardigheid van onszelf en onze collega's in?*
- *Hoe komt die tot uiting in de losse babbel in het leraarslokaal?*
- *Hoe werkt ze in teamwork en vakvergaderingen?*
- *Is er een onderliggende overlegcultuur?*

Er was een leerkracht uit Haacht, die werd door een leerling geplaagd. Legde 'r 't bijltje bij neer, vervolgens nam hij dat weer, maar dat vond hij toch iets gewaagd...

Uit het opvoedingsproject:

- "Een mens is altijd verwevenheid, verbondenheid, betrokkenheid en dialoog. Hij leert zichzelf maar kennen in relatie met de kosmos, met anderen en met de maatschappij." (p. 31)
- "Het eigen opvoedingsdenken en -handelen van een opvoeder is bepaald door het persoonlijke verhaal en door de actuele context waarin hij leeft." (p. 51)
- "Maar om daartoe te komen hoort erover gepraat te worden, zal men de eigen inzichten en motivaties toetsen aan die van de anderen." (p. 80)
- "Ook op dat domein zal een team opvoeders op zoek horen te gaan naar voldoende eensgezindheid over een gemeenschappelijk gedragen structuur. Zonder die gezamenlijke visie worden samenleven en samenwerken moeilijk en ontbreekt een voor opvoeding noodzakelijke veiligheid en geborgenheid." (p. 81)
- "Wanneer dat kan geïntegreerd worden in een groepsproces, zal men verbaasd staan over de creativiteit die daaruit kan ontstaan." (p. 82)
- "Een goede samenwerking binnen een team staat of valt met een rechtvaardige verdeling van de lasten én van de kansen. In een team waar ieder zijn eigen talenten volop kan inbrengen en waar de minder aangename aspecten van de job rechtvaardig worden verdeeld, zal ieder zich ook gemakkelijker achter het opvoedingsconcept scharen. ... Werken aan een overlegcultuur is dan ook belangrijk. Dat betekent niet dat ook in een opvoedingsgemeenschap geen trekkers en volgers zijn. In een groep engageren sommigen zich meer dan anderen. ... Een opvoedingsmilieu kan er maar baat bij vinden indien medewerkers zich engageren tot meer dan hun beroepsmatige verplichting. Dat blijft heilzaam zolang de lasten en de kansen voor iedereen rechtvaardig verdeeld worden." (p. 83)
- "Steun, sympathie en waardering zijn dus belangrijk voor het goed functioneren van opvoeders. Daarom is werken aan een goed groepsverband een behartenswaardig gegeven." (p. 84)

Er was een student zonder mond,
die wou zeggen wat hij van 't school vond,
en wat z' ook beweren,
hij wou echt dialogeren.
Dus dan deed hij dat maar met z'n...

5. Dialoog-eren met leerlingen

Opvoeden vandaag staat of valt met communicatieve vaardigheid. De tijd dat de opvoeder wist wat goed was en dat maar moest laten uitvoeren door de leerlingen, is voorbij. Vandaag is opvoeden voordoen-in-dialoog, het gesprek aangaan met leerlingen, zijn overtuigingen met hen delen. Het heeft iets van zich kwetsbaar opstellen. Ook van veel respect voor de leerling als jongvolwassene. Opvoeden legt verantwoordelijkheid voor het eigen levensproject ook bij de leerling.

Als een leerkracht-opvoeder niet dialogueert met zijn leerlingen, ontnemt hij hen de mogelijkheid te leren dialogeren.

Gespreksdomeinen: de opvoeding als communicatieve vaardigheid en de overlegcultuur van onze school

- Kunnen we ons eigen levensproject in dialoog brengen?
- In welke taal spreken we tot of over de leerlingen?
- Hoe zit de communicatieve vaardigheid in de lespraktijk?
- Welke zijn de kansen van de leerlingenraad op dit vlak? En van de leerlingenparticipatie?
- Hoe krijgt die dialoog een kans in leerlingenbegeleiding?
- Hoe sta ik tegenover zelfevaluatie waarbij ook leerlingen mij mogen evalueren?

Een leerling met ADHD
was weer eens erg goed op snee.
Zijn juf riep: zit stil
of slik nog een pil.
Hij brak haar vakkundig in twee.

Uit het opvoedingsproject

- "Opvoeden is de jongere steunen om zich los te maken uit het isolement van een louter ik-gerichte ontwikkeling. ... Het is ruimte geven om verantwoordelijkheid te oefenen in zeer concrete situaties, aangepast aan de leeftijd en reeds verworven vaardigheden. ... Het is hem situaties aanbieden waarin hij die verantwoordelijkheid kan beleven." (p. 43)
- "Opvoeding is met andere woorden een dagelijks gebeuren. Het gebeurt terwijl opvoeders en jongeren met alledaagse dingen bezig zijn: spelen, de vaat doen, lesgeven, ruzie maken, een lokaal inrichten, afspraken maken, elkaar helpen, luisteren... dragen het opvoedingshandelen." (p. 52)
- "Jongeren zijn seismografen die volwassenen appelleren en aansporen om niet in een verstand denken te blijven hangen. Precies die wisselwerking maakt opvoeding tot een spontaan, dynamisch en veelzijdig gebeuren." (p. 52-53)
- "Jongeren hebben, zoals is aangegeven, een stootblok nodig waarmee zij in gesprek kunnen treden. Zij moeten als het ware een horizon hebben waartegen ze zichzelf kunnen plaatsen. Door zijn communicatieve aanwezigheid initieert de opvoeder de jongere in de communicatieve ruimte, die nog meer dan vroeger zijn leefwereld geworden is. ... Omdat de jongere zelf nog niet in staat is om op een volwassen manier in gesprek en communicatie te gaan met zijn omgeving, heeft hij nood aan mensen die het hem voordoen. Daarom dat een communicatieve stijl iets heeft van het 'voordoen-in-dialoog'." (p. 53-54)
- "Ook biedt de leeftijdsgroep de mogelijkheid te experimenteren met sociale rollen zonder dat daar direct duurzame verplichtingen aan vast zitten. Bijvoorbeeld: leiding geven, organiseren, bemiddelen bij ruzies." (p. 71)

Er was eens een leerling met ADHD
die dikwijls nerveus was en soms heel gedwee.
Zijn boeken? vergeten.
Van auto's? bezeten.
En nu is hij baas van V&Wé.

- "Een structurele verankering is een feit wanneer alle betrokkenen (jongeren, medewerkers, ouders...) weten via welke kanalen zij zorgen en voorstellen kunnen ter sprake brengen." (p. 91)

6. Dialoog-eren met de ouders

De ouders zijn de eerste partners van onze opvoeding. Dit heeft o.m. te maken met de groeiende overtuiging dat de cultuur en het waardepatroon van het gezin fundamentele en onvervreembare gegevens zijn in de ontwikkeling van de kinderen/jongeren.

Bovendien hebben de juridisering en de individualisering van onze maatschappij de ouders veel mondiger gemaakt. Zij staan vaker aan de schoolpoort met een eigen mening en onderschrijven niet alles wat de school/leerkracht doet, denkt en zegt. Het gesprek met de ouders is een nieuwe uitdaging geworden in het schoolgebeuren

Gespreksdomeinen: alles wat komt kijken bij de verhouding school-ouders

- *Hoe wordt over ouders gesproken tijdens de informele gesprekken in onze school?*
- *Waar en hoe ervaren we de dringende invloed van de ouders op hun kinderen?*
- *Functie van het oudercomité?*
- *Wat met de communicatie met de ouders: hoe verloopt die? Welke kansen krijgt die?*
- *Welke strategie met complex samengestelde gezinnen?*
- *Ouders van beroepsleerlingen zijn doorgaans communicatief het zwakst: hoe spelen we daarop in? Hoe kunnen we hun positie versterken of de drempel naar de school verlagen?*

Er was een priester uit Turijn,
die deed water bij de wijn.
De bisschop die 't hoorde,
wist direct wat hem stoorde
en stuurde hem nooit nog azijn...

Uit het opvoedingsproject:

- "Iedere mens heeft recht op geven en ontvangen in relaties, ook een jonge mens in zijn relaties tot volwassenen, zijn ouders in de eerste plaats. Meer dan vermoed wordt, is het levensproject van een mens afhankelijk van en getekend door de vorige generaties." (p. 43)
- "Het gezin is de voornaamste opvoedingsgemeenschap en draagt - na de jongere zelf - de grootste verantwoordelijkheid bij de opvoeding. Daardoor is het ook onze belangrijkste opvoedingspartner." (p. 68)
- "De opvoeder moet er zich bewust van zijn hoe de loyaliteit tegenover de vorige generatie een heel voornamelijk rol speelt in de concrete gedraging van een jongere." (p. 69)
- "Ouders worden in zekere zin ook afhankelijk van hun kinderen. Zij beleven plezier aan hen, maar ervaren ook zorgen. Kinderen geven voor veel ouders het leven meer zin. Door de kinderen ontstaat er een bepaalde manier van leven in een gezin. Kinderen roepen bij ouders hoge verwachtingen op. Het is zeer belangrijk dat een opvoeder weet in welk soort gezin een jongere opgroeit. Hij zal voor zijn eigen opvoedingswerk ten minste van die gezinstoestand moeten vertrekken." (p. 69)
- "Een structurele verankering is een feit wanneer alle betrokkenen (jongeren, medewerkers, ouders...) weten via welke kanalen zij zorgen en voorstellen kunnen ter sprake brengen; wanneer het voor hen duidelijk is bij wie ze voor wat terecht kunnen; wanneer iedereen zijn eigen plaats kent binnen de concrete situatie maar ook in het ruimere verband van de werkelijkheid van Don Bosco: raden van

bestuur, omkadering voor vorming en animatie, banden met de congregatie..." (p. 91)

Stop! riep een leerkracht uit Haacht die de werkdruk niet langer verdraagt. Sluit toch de poorten voor Marleen en konsoorten voor ze ons tot slaven verlaagt.

7. Klassenraden

De klassenraden zijn de formele ogenblikken van leerlingenbegeleiding. Of het pedagogische project van een school op de werkvloer iets betekent, zou juist daar tot uiting moeten komen. Daar zal zichtbaar worden of de leerling herleid wordt tot een of twee aspecten van zijn bestaan ofwel of we een integraal en dynamisch mensbeeld hanteren. M.a.w. wordt alleen naar punten gekeken of is ook de socio-emotionele dimensie onderwerp van gesprek? In de wijze waarop tijdens een klassenraad gesproken wordt over leerlingen, zal blijken of van een 'kwalitatieve aanwezigheid' kan gesproken worden.

Gespreksdomeinen: alles wat tijdens een klassenraad gebeurt

- *Welke taal hanteren we in ons spreken over leerlingen? Merk je daar zorg en eerbied in?*
- *Hoe verloopt de communicatie naar de ouders vanuit de klassenraad?*
- *Hoe is het gesteld met de mogelijkheid tot bijwerking en remediëring?*
- *Worden er nieuwe kansen gegeven aan leerlingen?*
- *Zit er gradatie in de bespreking, m.a.w. wordt er in een eerste graad anders gesproken dan in een derde?*
- *Hoe beleven leerlingen onze klassenraden?*

Er was eens een leerkracht uit Haacht die zich eens heeft afgevraagd "Is de minister van onderwijs wel bekwaam en wijs?" Ze heeft aan ons statuut geknaagd.

Uit het opvoedingsproject:

- "In het omgaan met mensen, ook in de opvoeding, horen alle aspecten aan bod te komen: het lichamelijke, het technische, het structurele, het sociale, het politieke, het spirituele, het psychische, het relationele, het affectieve, het muzische, het esthetische, het godsdienstige... Al die aspecten samen maken een mens tot de unieke persoon die hij is of worden kan. Iedere verabsolutering van één aspect of ieder afwijzen van een ander doet de mens onrecht aan en verengt hem tot een deel van zijn persoonlijkheid." (p. 29)
- "Een mens leert voortdurend bij, maar hij leert ook af, hij maakt vorderingen, maar er treedt ook regressie op. Dat zowel op het vlak van het kennen en kunnen als op het vlak van het emotionele en het psychische. ...Iedere fase heeft haar eigen ontwikkelingsstaken. Indien die niet in een bepaalde periode geïntegreerd geraken, zal dit de dynamiek vertragen." (p. 30)

- "Een klas- of leefgroep is méér dan de som van de individuen die samen zitten. Elke jongere apart kan bijvoorbeeld best een aangename en interessante persoon zijn, maar in groep blijken die jonge mensen zich soms heel anders te gedragen. Binnen een groep reageren mensen op elkaars aanwezigheid; er is interactie en communicatie." (p. 72)

Er was eens een leerling met ADHD
was me dat een 'kadé'.
Die kon nooit blijven zitten
en stond altijd te vitten
of deze afkorting nu begint met AT of AD

8. Deliberaties

Naast de klassenraden zijn ook de deliberaties formele ogenblikken van leerlingenbegeleiding. Ook daar zal zichtbaar worden of de leerling herleid wordt tot een of twee aspecten van zijn bestaan ofwel of we een integraal en dynamisch mensbeeld hanteren. M.a.w. wordt alleen naar punten gekeken of wordt ook de socio-emotionele dimensie in aanmerking genomen bij het toekennen van een attest of een oriënteringsadvies? In de wijze waarop tijdens een deliberatie gesproken wordt over leerlingen, zal blijken of van een 'kwalitatieve aanwezigheid' kan gesproken worden. Een deliberatie is een uitgelezen moment om te gaan staan in de spanning van 'emotionaliteit' en 'rationaliteit'.

Gespreksdomeinen: het hele gebeuren van een deliberatie

- Hoe gaan we om met de spanning tussen objectieve normen tegenover aandacht voor de individuele leerling?
- Welke uitgesproken en niet-uitgesproken 'lijnen' volgen wij tijdens een deliberatie?
- Delibereren we toekomstgericht?
- Is onze deliberatie een logisch eindresultaat van een jaar-lange begeleiding?
- Worden deliberaties soms als een straf gehanteerd?
- Kan je zeggen dat uit onze deliberaties een opwaardering van TSO/BSO blijkt?

Er was eens een leerling met ADHD
die maakte wel taken, maar bracht ze nooit mee
Hij was echt een krak
maar niet voor mijn vak.
Hij sloeg altijd tilt bij DT.

Uit het opvoedingsproject:

- "In het omgaan met mensen, ook in de opvoeding, horen alle aspecten aan bod te komen: het lichamelijke, het technische, het structurele, het sociale, het politieke, het spirituele, het psychische, het relationele, het affectieve, het muzische, het esthetische, het godsdienstige... Al die aspecten samen maken een mens tot de unieke persoon die hij is of worden kan. Iedere verabsolutering van één aspect of ieder afwijzen van een ander doet de mens onrecht aan en verengt hem tot een deel van zijn persoonlijkheid." (p. 29)
- "Een mens leert voortdurend bij, maar hij leert ook af, hij maakt vorderingen, maar er treedt ook regressie op. Dat zowel op het vlak van het kennen en kunnen als op

het vlak van het emotionele en het psychische. ... Iedere fase heeft haar eigen ontwikkelingstaken. Indien die niet in een bepaalde periode geïntegreerd geraken, zal dit de dynamiek vertragen." (p. 30)

Er was eens een leerkracht uit Haacht
die elke noen kinderen plaagt.
Hij roept steeds: niet roken!
Niet in gangen rondspoken!
Hij straft ze, maar pakt zelf zo graag.

9. Omgaan met belonen en straffen

Straffen hoort bij het leven. Maar hoe rijm je straf met een opvoedingsproject dat de leerling centraal stelt en hem op een warm-menselijke wijze nabij wil zijn? Er is nochtans heel wat te doen over straffen op school. 'De school is niet streng genoeg' of 'Hier mag alles' hoor je zeggen. En men kijkt dan beschuldigend naar de directie, omdat die te veel door de vingers zou zien... Ons opvoedingsproject steunt bovendien op een preventieve aanpak. Hoort een sanctie daar ook niet bij? Ons opvoedingsproject spreekt ook duidelijk van een 'redelijke' of 'rationele' aanpak wat o.m. inhoudt dat er grenzen getrokken worden en confrontatie nodig is. Diezelfde rationele aanpak zegt anderzijds ook dat een opvoeder de beginsituatie (ook op het vlak van sociaal gedag) moet respecteren.

Gespreksdomeinen: alles wat met belonen en straffen te maken heeft

- Mogen leerlingen ook gedragsmatig mislukken?
- Hoe kan je de persoonlijke relatie met een leerling in stand houden terwijl je sanctioneert?
- Zit er een lijn en eenzelfde visie op sancties in onze groep? Hoe bereik je dat collega's gelijke normen nastreven?
- Hebben we aandacht voor het weer goedmaken t.o. van het slachtoffer?
- Wat is het effect van de strafstudies: zijn er redenen om een andere strategie te ontwikkelen?
- Kunnen/moeten er gradaties ingebouwd worden in de sancties?
- Bieden we leerlingen ook positieve bekrachtiging? Welke middelen hebben we daartoe?

Een leerling met ADHD
springt op tafel, ik doe maar mee.
Niet zijn gelijke
bij omhoogkijken.
Nu luistert hij heel gedwee.

Uit het opvoedingsproject:

- "Maar fundamenteel in de opvoeding blijft het respect voor de eigen keuzes van jongeren. Het komt erop aan de jongeren te bekwamen in het ontwikkelen van hun identiteit ten aanzien van de sleutelproblemen van het leven en het samenleven." (p. 45)
- "Het spontane aanvoelen van wat kan en niet kan, houdt op zich reeds in dat opvoeding altijd binnen een bepaald normbesef en grensbewustzijn verloopt. In

gesprek en communicatie met de jongere staat de opvoeder voor de uitdaging om dat aanvoelen op een kwalitatieve manier te bemiddelen. Het normbesef van de opvoeder is in de opvoeding een confronterend element. De jongere wordt uitgedaagd om zijn eigen denken en aanvoelen te verantwoorden, te toetsen en bij te sturen ten aanzien van anderen." (p. 52)

- "Van de opvoeder wordt verwacht dat hij het opvoedingsgebeuren op een rationele (lees redelijke) manier aanpakt. Dat wil in concreto zeggen dat hij niet overdrijft met regels en sancties en de toepassing ervan. Zonder aan het waarom van een bepaalde regel of norm te twijfelen, zal hij achtergronden moeten duiden, zodat jongeren een situatie en hun verantwoordelijkheid daarin juist kunnen inschatten. De opvoeder houdt rekening met de individuele draagkracht van jongeren en met hun beginsituatie. Een leven kan maar gedijen in een klimaat van welwillendheid, maar heeft anderzijds ook structuur nodig." (p. 59)
- "Preventief kan men werken aan het creëren van groepsnormen. Wanneer jongeren in groep hebben uitgemaakt wat de sfeer in de groep bevordert en wat die stuk maakt, staan ze allicht open voor het opstellen van groepsnormen en groepsafspraken." (p. 74)
- "Vooral jongere kinderen hebben nood aan duidelijke regels. Nogal wat volwassenen hebben vanuit hun jeugdervaringen onprettige herinneringen aan het begrip en staan er huiverig tegenover. Anderen voelen zich onzeker in de opvoeding, hebben nood aan ondersteuning en zoeken die in een zeer strikte regelgeving. Ook op dat domein zal een team opvoeders op zoek horen te gaan naar voldoende eensgezindheid over een gemeenschappelijk gedragen structuur." (p. 80-81)

Een leerling met ADHD
was echt wel een straffe kadee;
verkochte rilatine
om geld te verdienen
en kocht er dan toetsvragen mee.

10. Aandacht voor moeilijke leerlingen

Niet alle leerlingen reageren op dezelfde wijze op het pedagogische aanbod van de school of op de persoonlijke aanpak van iedere leerkracht en opvoeder. Sommigen vertonen een moeizaam gedrag, zijn het onderwerp van veel gesprek en overleg, zijn trouwe klanten van het CLB, storen schromelijk de lesgang, staan voortdurend op de bespreking van het begeleidingsteam of van de klassenraad. Er wordt veel tijd en aandacht aan besteed. Zij sloppen heel veel energie op. Welke redenen er ook mogen zijn, zij zijn nu eenmaal moeilijke leerlingen ondanks heel veel aandacht en begeleiding.

Gespreksdomeinen: aanpak van en houding tegenover moeilijke leerlingen

- Hoe kunnen we het negatief zelfbeeld van een leerling ombuigen?
- Tot waar gaat onze draagkracht en onze bevoegdheid?
- Gaat het bij moeilijke leerlingen om een individuele taak (van de titularis bv. of de studieleider) of om een teamopdracht?
- Zit er een meerwaarde in leerlingvolgkaarten die enkele het positieve evalueren en zo de verantwoordelijkheid bij de leerling leggen?

- Benutten we voldoende de mogelijkheden van doorverwijzing naar ondersteunende organisaties of personen?
- Hoe lang of hoe vaak moet je een 'laatste' kans geven?

Er was eens een leerling uit Haacht
die vond spijbelen heel gewaagd.
Dus ging hij maar naar school
al was hij liever op de dool.
Hij heeft het zich toen niet beklagd.

Uit het opvoedingsproject:

- "Omdat ieder mens op een eigen wijze alle aspecten van het bestaan combineert, is hij ook een uniek wezen. ... Dat betekent ook dat ieder mens in zijn eigenheid moet worden erkend. Dit vormt de basis van een fundamentele gelijkwaardigheid met andere mensen." (p. 30)
- "Die aanwezigheid veronderstelt ook een doorleefde interesse. Het geluk en het leven van de jongere laten de opvoeder niet onverschillig. Zij mogen hem bezighouden en beroeren. ... Het mag hem iets doen als een van zijn jongeren zich zorgen maakt om zijn gezondheid, om de situatie thuis, om zijn relaties, om de onmacht om zijn leven vorm te geven op zoveel vlakken van het bestaan." (p. 56-57)
- "Het lot van jonge mensen die in nood verkeren, laat Don Bosco niet onverschillig. Hij kan niet anders dan hun kant kiezen." (p. 62)
- "Een opvoeder dient een beeld te hebben van de beginsituatie van elke jongere, want alleen maar van daaruit kan hij zijn opvoedingswerk beginnen. Daarom is het aangewezen, zeker in probleemsituaties, dat hij de leefomstandigheden van de jongere kent." (p. 67)
- "Een klas- of leefgroep is méér dan de som van de individuen die samen zitten. Elke jongere apart kan bijvoorbeeld best een aangename en interessante persoon zijn, maar in groep blijken die jonge mensen zich soms heel anders te gedragen. Binnen een groep reageren mensen op elkaars aanwezigheid; er is interactie en communicatie. Elk individu wil zich een plaatsje veroveren in de groep. Een individu kan ook niet helemaal in de groep opgaan. Er moet altijd een stukje privé-terrein overblijven dat beschermd moet worden. Die territoriumstrijd ligt vaak aan de basis van onverwacht gedrag." (p. 72- 73)

Er was eens een leerkracht uit Haacht
die deed alles wat je hem vraagt.
Nu staat op zijn zerk
"Verpulverd door 't werk
en vervolgens als krijt weggevaagd."

11. Omgaan met rouw en verlies

Een speciale zorg voor leerlingen is de begeleiding bij rouw en verlies. De leerling wordt hierbij in zijn totaliteit aangesproken en benaderd als rouwende jonge mens. Het geluk en het leven van de leerling laten de opvoeder niet onverschillig, zegt het opvoedingsproject. De zorg voor een draaiboek rond rouwen op school is hiervan een concrete invulling.

Een werkgroep die hieraan wil werken tijdens de pedagogische studiedag kan deze taak opnemen.

Gespreksdomeinen: begeleiding van rouwende leerlingen en collega's

- *Hoe kunnen we rouwende leerlingen/collega's nabij zijn?*
- *Laten we deze aandacht niet te vlug verslappen, m.a.w. hoe kunnen we een blijvende steun betekenen?*
- *Welke kan hier de rol van de schooladministratie zijn?*

Er was eens een leerkracht uit Haacht.
Die eindtermen had hij niet gevraagd.
Al dat gezever
lag zwaar op zijn lever.
Het heeft hem de dood ingejaagd.

Uit het opvoedingsproject:

- "Het komt erop aan de jongeren te bekwamen in het ontwikkelen van hun identiteit ten aanzien van de sleutelproblemen van het leven en het samenleven." (p. 45)
- "Die aanwezigheid veronderstelt ook een doorleefde interesse. Het geluk en het leven van de jongere laten de opvoeder niet onverschillig. Zij mogen hem bezighouden en beroeren. ... Het mag hem iets doen als een van zijn jongeren zich zorgen maakt om zijn gezondheid, om de situatie thuis, om zijn relaties, om de onmacht om zijn leven vorm te geven op zoveel vlakken van het bestaan." (p. 56-57)
- "De schreeuw van mensen om hulp, die in de gelovige reflectie een schreeuw van God zelf is, roept op om zich in de wereld te engageren en betrokken te zijn op concrete noden en behoeften van mensen." (p. 61)
- "Don Bosco heeft met zijn leven in dienst van en samen met de arme en verlaten jongeren op bijzondere wijze die evangelisch bewogen levensstijl ingevuld. Hij leest het evangelie vanuit een bepaalde invalshoek, nl. die van een God die barmhartig is en mensen niet in de steek laat. Het lot van jonge mensen die in nood verkeren, laat Don Bosco niet onverschillig. Hij kan niet anders dan hun kant kiezen." (p. 62)
- "Vooral het gevoel van zekerheid die iemand in het ouderlijke gezin al dan niet krijgt, kan veel invloed hebben op de latere levensloop. Een onzeker kind kan lijden aan angst, overdreven volgzzaamheid, wantrouwen of agressie. Aanvaarding daarentegen leidt tot vertrouwen in het leven en helpt de jongeren zich toe te vertrouwen aan anderen." (p. 68-69)
- "In de leeftijdsgroep komen jongeren direct in aanraking met uiteenlopende waardepatronen en kunnen ze leren een eigen standpunt te bepalen inzake onderwerpen als ... euthanasie, zelfdoding, discriminatie, ..." (p. 71)

Er was eens een leraar uit Haacht
die liep, te fel als je 't mij vraagt,
Don Bosco achterna
en werd ei zo na
door Jan en alleman geplaagd.

Hij dweept met het verleden,
was de dialoog vergeten.
Op de studiedag
ging hij overstag
en lijkt nu Adam in Eden.

We bevestigen dat we een school van Don Bosco zijn. Wij willen dat ook zijn. Het moet ook. Van wie hier komt werken mogen de schoolverantwoordelijken op dit vlak loyaliteit verwachten. Maar ook hier kan er een verschil zijn tussen theorie en praktijk. Is het

schoolklimaat of de schoolcultuur 'salesiaans'? Met schoolklimaat of schoolcultuur bedoelen we het geheel van ongeschreven normen, waarden en gedragsregels die het functioneren van alle betrokkenen beïnvloeden. Je kan dat het best toetsen aan de informele momenten: hoe spreken leerkrachten 'tussen pot en pint' of op onbewaakte ogenblikken over hun identiteit als school van Don Bosco? Merk je in de dagelijkse omgang met elkaar iets van de stijl van hartelijkheid en redelijkheid, emotionaliteit en rationaliteit? Kan men naar elkaar toe spreken van een 'kwalitatieve assisterende stijl?....

Gespreksdomeinen: alles wat met het schoolklimaat te maken heeft

- Hoe ervaar je het klimaat van je school wat betreft de salesiaanse identiteit?
- Stoort het je wanneer er - eventueel - negatief wordt gereageerd op elementen die met Don Bosco te maken hebben?
- Wat kan er gebeuren om het klimaat positief te houden of om te buigen naar een positieve opstelling?

Jan Bosco, een man uit Turijn,
zorgt weer dat wij hier samen zijn.
Jaarlijks vullen we graag
met zijn allen de maag:
soep met ballekes, brood en wat wijn.

Uit het opvoedingsproject:

- "In ons mensbeeld hebben we beschreven hoe de mens een dynamisch wezen is, er op uit om zich te ontwikkelen tot een complete en unieke persoon. Dat kan alleen maar binnen een groei in persoonlijke vrijheid. ... Daartoe moet de mens de nodige ruimte en middelen krijgen. Dat is het recht van de (jeugdige) mens." (p. 41)
- "De opvoeder kan zijn levensovertuiging niet opleggen, ook niet zijn christelijk levensproject. Men kan die niet afdwingen. Hij kan de zinhorizon die het christelijke levensproject hem persoonlijk voorhoudt, in dialoog brengen. Hij mag daarbij hopen dat jongeren in die gelovige voetsporen treden en een eind mee opstappen." (p. 45)
- "Het is een speelse aanwezigheid. De opvoeder deelt het spel en de ontspanning van zijn jongeren, vertoeft graag bij hen, doet met hen mee bij allerlei activiteiten. Zijn aanwezigheid brengt sfeer in het geheel en gezelligheid in het samenleven en werken." (p. 57)
- "Jongeren hebben nood aan pleisterplaatsen waar ze op adem kunnen komen, zichzelf mogen zijn. Een onthaltende sfeer waarin jongeren zich thuis voelen en op verhaal kunnen komen, is bepalend voor dat klimaat. Waarauthenticiteit, vertrouwen, betrokkenheid, onvoorwaardelijkheid e.a. steeds opnieuw gerealiseerd worden, ontstaat een affectief of hartelijk klimaat. Vooral in de overgangperiode van zijn bestaan heeft een jongere behoefte aan dat veilig en geborgen klimaat om weer een stap verder te zetten in de ontwikkeling naar zijn persoonlijk levensproject." (p. 58)
- "Want opvoeding heeft maar kans op slagen wanneer ze gedragen wordt door een gemeenschap van mensen die dezelfde richting uitwillen, dezelfde idealen delen, dezelfde doelen nastreven. De wijze waarop opvoeders met elkaar omgaan heeft een grote weerslag op het algemeen pedagogische klimaat." (p. 79)

- "Een team dat een sterke gemeenschappelijke visie op opvoeding heeft en gelooft in eigen kunnen, zal veel gemakkelijker de gestelde problemen aanpakken met eigen oplossingen." (p. 81)
- "Minder vat hebben de beleidsverantwoordelijken op de salesiaanse cultuur van de instelling. Het gaat immers over het geheel van de ongeschreven normen, waarden en gedragsregels die het functioneren van de medewerkers beïnvloeden. Een instelling kan juridisch en organisatorisch behoren tot de wereld van Don Bosco zonder dat ook metterdaad te zijn. De cultuur, of de wijze waarop mensen met elkaar en met hun opdracht omgaan, is de specifieke barometer van die stijl van Don Bosco." (p. 92)

Een jongen met ADHD
vroeg weer aandacht voor twee.
De leerkrachten hielpen waar ze konden
maar de jongen riep onomwonden
"Sorry, ditmaal heb ik diarree"

13. Studie-uren en rol van secretariaat en ondersteunend personeel

De studie-uren ter vervanging van een lesuur hebben hun eigen problematiek. Het heeft te maken met het lokaal waarin leerlingen worden opgevangen en met de opdracht die ze al dan niet uit te voeren krijgen. Eveneens met de omstandigheden waarin het gebeurt: een opeenvolging van uren, het laatste werkuur van de dag, enz. Anderzijds vormen zij ook een mogelijkheid om leerlingen op een andere manier nabij te zijn dan tijdens het lesgebeuren of de werkplaatsbegeleiding. Liggen er kansen om op een specifieke manier assisterend aanwezig te zijn?

Gespreksdomeinen: alles wat komt kijken bij het begeleiden van studie-uren

- *zijn de materiële omstandigheden van die aard dat zo een uur vruchtbaar kan worden?*
- *Of dient er aan de materiële omkadering iets te gebeuren?*
- *Zie je voor jezelf kansen om op een specifieke wijze assisterend aanwezig te zijn?*
- *Zijn studie-uren uitsluitend de taak van het hulpopvoedend personeel of zijn ze de zorg van het hele korps?*
- *Besteden we voldoende aandacht aan het uitwerken van zinvolle opdrachten?*

Er was eens een leerkracht uit Haacht,
die werd steeds door wroeging geplaagd;
hij kwam heel graag werken
maar ging niet ter kerke,
en was ook al lang meer geen maagd.

Uit het opvoedingsproject:

- "Opvoeding is met andere woorden een dagelijks gebeuren. Het gebeurt terwijl opvoeders en jongeren met alledaagse dingen bezig zijn: spelen, de vaat doen, lesgeven, ruzie maken, een lokaal inrichten, afspraken maken, elkaar helpen, luisteren... dragen het opvoedingshandelen." (p. 52)

- "In een opvoedkundige situatie moet er voldoende ruimte zijn om de talenten van elke opvoeder maximaal te benutten. Wanneer dat kan geïntegreerd worden in een groepsproces, zal men verbaasd staan over de creativiteit die daaruit kan ontstaan." (p. 81-82)
- "Het eigen opvoedingsdenken en -handelen van een opvoeder is bepaald door het persoonlijke verhaal en door de actuele context waarin hij leeft." (p. 51)
- "Ook op dat domein zal een team opvoeders op zoek horen te gaan naar voldoende eensgezindheid over een gemeenschappelijk gedragen structuur. Zonder die gezamenlijke visie worden samenleven en samenwerken moeilijk en ontbreekt een voor opvoeding noodzakelijke veiligheid en geborgenheid." (p. 81)
- "Wanneer dat kan geïntegreerd worden in een groepsproces, zal men verbaasd staan over de creativiteit die daaruit kan ontstaan." (p. 82)
- "Een goede samenwerking binnen een team staat of valt met een rechtvaardige verdeling van de lasten én van de kansen. In een team waar ieder zijn eigen talenten volop kan inbrengen en waar de minder aangename aspecten van de job rechtvaardig worden verdeeld, zal ieder zich ook gemakkelijker achter het opvoedingsconcept scharen. ... Werken aan een overlegcultuur is dan ook belangrijk." (p. 83)

Er was eens een leraar uit Haacht
wiens kuisheid serieus werd belaagd.
'Laat me met rust,
ik raak uitgeblust,
ik blijf echt veel liever een maagd'.

14. Vakoverschrijdend werken

Onderwijs is vakgebonden. De idee dat over de vakken heen kan samengewerkt worden en dat die optie een meerwaarde kan betekenen voor vorming en opvoeding kan nog aan kracht winnen. Wanneer we in ons opvoedingsproject spreken van een integrale, dynamische mensvisie dan zou het vakoverschrijdend werken een ernstige bijdrage kunnen leveren om de totale mens voor ogen te houden.

Gespreksdomeinen: ervaringen, kansen en mogelijkheden van vakoverschrijdend werken

- *Wat bestaat er op dit vlak in onze scholen?*
- *Welke wegen kunnen we bewandelen om hiervan werk te maken?*
- *Kunnen de nieuwe vakoverschrijdende eindtermen een stimulans zijn om hierrond te werken?*
- *Laten we ruimte om ons eigen vak even aan de kant te schuiven ten voordele van vakoverschrijdende initiatieven?*
- *Hoe staan we tegenover projectwerking of geïntegreerde vakwerking?*

Uit het opvoedingsproject:

- "Jongeren vinden zo'n emotioneel gunstig klimaat wanneer zij met opvoeders en leeftijdgenoten mogen omgaan. Of naar aanleiding van projecten of initiatieven die gegroeid zijn uit het gezamenlijke denkwerk van opvoeders en jongeren." (p. 58)
- "Het intensieve onderlinge contact onder leeftijdgenoten heeft belangrijke functies. In de leeftijdgroep kunnen sociale vaardigheden geoefend worden. Bijvoorbeeld: discussiëren, zichzelf presenteren, assertief zijn, vriendschap beleven en omgaan met conflicten." (p. 70 - 71)

- "De drukke activiteiten en het ruime aanbod van initiatieven die een pedagogisch milieu in het perspectief van Don Bosco kenmerken, vragen ook praktische creatieve vaardigheden, waarbij iedere opvoeder op zijn persoonlijke creativiteit wordt aangesproken." (p. 82)

Er was eens een man uit Turijn
die vloekte en dronk als een zwijn.
Hij boerde en loog
maar 't zit ons wel hoog.
Dit kan toch Don Bosco niet zijn?

15. Follow-up van de vorming van nieuwe leerkrachten in eigen school

Ieder jaar starten een aantal nieuwe leerkrachten en personeelsleden in onze scholen. Ze worden zo goed mogelijk opgevangen. Hen wordt een peter of meter toegewezen. Zij krijgen informatie en documenten in overvloed. Ze worden in de groep opgenomen en ondersteund.

Het gaat daarbij hoofdzakelijk tot uitsluitend over het beroepsmatige. Initiatie of kennismaking met het opvoedingproject of met de eigenheid van een Don Boscoschool besteden we uit aan de vormingsdagen voor nieuwe leerkrachten of het Don Boscovormingscentrum. Die initiatie zou aan kracht winnen mocht ze vanuit de concrete realiteit van de school kunnen gebeuren.

Gespreksdomein: een systematische initiatie in het opvoedingsproject door de eerste jaren heen

- *Welke meerwaarde biedt een schoolgebonden initiatie van nieuwe leerkrachten?*
- *Welke aspecten moeten we in die vorming zeker aan bod laten komen?*
- *Hoe kunnen we ervoor zorgen dat vormingsdagen voor nieuwe leerkrachten een boeiende ervaring blijven/worden?*
- *Blijft de uitwisseling met beginnende collega's uit de andere Don Boscoscholen een toegevoegde waarde behouden?*
- *Welke rol kan het opvoedingsproject in dialoog met Don Bosco daarbij hebben?*

Een lerarencorps uit ons Haacht
werd door Brussel overbevraagd.
Een dame uit Lier
maakte hierbij veel zwier
tot zij met rode pen werd verjaagd

Uit het opvoedingsproject:

- "Creativiteit ontwikkelt zich niet in het luchtledige. Goed opgevatte vorming en nascholing bijvoorbeeld zijn een absolute noodzaak. ... Vorming op de werkvloer en vanuit de beleefde situaties werkt vruchtbaarder dan externe bijscholing. Anderzijds zijn ze ook complementair." (p. 82)
- "Opvoedingswerk is weinig spectaculair en erg opslopend. Het vraagt veel inzet. Voortdurend met elkaar in dialoog gaan is een intensieve bezigheid. Zonder steun van en sympathie voor elkaar geraken ook opvoeders snel uitgeblust. De motivatie om door te gaan zal ook des te groter zijn naarmate men zich meer gerespecteerd

en gewaardeerd voelt door de engere én ruimere samenleving waarbinnen het opvoedingswerk gebeurt." (p. 84)

- "Al te vlug denkt men bij personeelsbeleid echter alleen aan de aanwerving van de goede medewerkers. Even noodzakelijk is de vorming, navorming en bijscholing van de betrokkenen, ook en vooral op het vlak van de eigen identiteit en specifieke stijl van de instelling." (p. 92)

Er was eens een pater in Turijn
die liever in Rome wou zijn
dan kon hij samen met een dominicaan
een bezoekje brengen aan het Vaticaan
om eventjes bij de paus te zijn

Om af te ronden

Helemaal in salesiaanse stijl schreef men voor deze dag ook nog een Don Boscolied dat we u ook niet willen onthouden.

Don Bosco boven!

Op de melodie: Vlaanderen boven (Raymond van het Groenewoud)

In Turijn lang geleden
had hij een goede reden
om met jongens om te gaan.
Ze waren arm en verloren
en dat kwam hem ter ore.
Hij was echt met hen begaan.

Kijk, in de loop der jaren
is het ons goed gevaren.
Don Bosco is verder uitgedijd.
't Komt door de sfeer die er heerst
maar bovenal en vooreerst
door de re-li-giosi-teit!

Refrein Don Bosco boven!
Waar men de Heer kan loven.
Waar de mensen belangrijk zijn
en de feesten talrijk zijn.

Don Bosco buiten!
Waar blijde leerkrachten fluiten.
Don Bosco mijn school.
Dat is mijn idool.

Waar de leerling centraal staat
en zijn eigen jargon praat.
Waar de lijfstraf niet meer bestaat.
't Is niet gemakkelijk voor 't beleid,
maar vooruit met de geit,
we komen er met ra-ti-onali-teit.

Waar een lokaal hier zo fris is
omdat 't krijt hier stofvrij is.
Waar er peuken groeien in 't gras.
Waar assistentie gedaan wordt
en een hart uitgestort wordt.
Leve de e-mo-tionali-teit!

Refrein